

**GESTALTSPELTERAPEUTIESE RIGLYNE OM
DIE KIND WAT ANGS ERVAAR
VIR SKOOLTOETREDE VOOR TE BEREI**

deur

MARITA LOUW

Voorgelê ter gedeeltelike vervulling van die vereistes vir die graad

**MAGISTER DIACONIOLOGIAE
(RIGTING: SPELTERAPIE)**

aan die

UNIVERSITEIT VAN SUID-AFRIKA

STUDIELEIER: MEV. C. VAN WYK

JUNIE 2005

Hierdie studie word opgedra aan my Skepper,
my man, Thinus en my ouers,
Willie en Carien

Studentenommer: 33276625

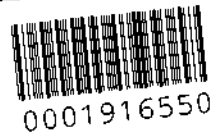
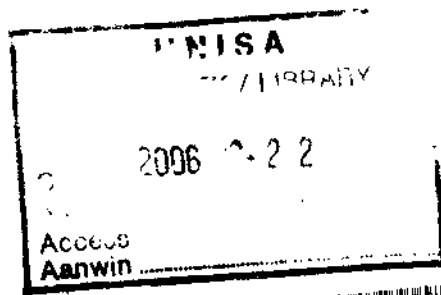
Ek verklaar hiermee dat "Gestaltspelterapeutiese riglyne om die kind wat angs ervaar vir skooltoetreding voor te berei" my eie werk is en dat ek alle bronne wat ek gebruik of aangehaal het deur middel van volledige verwysings aangedui en erken het.

M Louw

HANDTEKENING
(MEV) M. LOUW

2006-01-25

DATUM

My opregte dank en waardering word hiermee betuig aan:

- Mev. Carlien van Wyk, my studieleier, vir haar positiewe leiding, steun en aanmoediging.
- Karin Behm-Joubert vir die deeglike taalversorging.
- Die opvoeders, opvoedkundige sielkundiges, spelterapeute en arbeidsterapeut wat behulpsaam was met die voltooiing van die vraelyste.
- Die UNISA-biblioteek vir hulle diens.
- My hoof, André Badenhorst, vir sy begrip ten opsigte van my studies en die toestaan van studieverlof aan my.
- My kollegas by Laerskool Fairland vir hulle geduld, ondersteuning en dat hulle altyd daar is vir my.
- My broer, Willie Horn, vir sy bemoedigende woorde en belangstelling.
- My ouers, Willie en Carien Horn, vir hulle onderskraging, gebede en die stewige fondament wat hulle in my kinderjare gelê het.
- My man, Thinus, vir sy liefde, geduld en geloof in my – ook vir al die opofferings tydens hierdie studie.

**Dank en eer aan die Allerhoogste vir krag en die geleentheid
om hierdie studie te kon voltooi.**

M. LOUW

Junie 2005

JOHANNESBURG

GESTALTSPELTERAPEUTIESE RIGLYNE OM DIE KIND WAT ANGS ERVAAR VIR SKOOLTOETREDE VOOR TE BEREI

Deur: Marita Louw
Graad: Magister Diaconiologiae (Rigting: Speltherapie)
Universiteit : Universiteit van Suid-Afrika
Studieleier : Mev. C. van Wyk

Die navorser het in hierdie studie die Graad R kind se belewing van skoolangs ondersoek. Die moontlike invloed van die kind se angsbelewing op sy skoolgereedheid en op sy ontwikkeling, het aandag geniet.

'n Literatuurstudie is onderneem om die Graad R kind se ontwikkeling in die vroeë kinderjare te ondersoek. Die aard van skoolgereedheid en die skoolangsverskynsel het ook aandag geniet. Laastens is die literatuurstudie uitgebrei na 'n beskrywing van Gestaltspeltherapie.

Na afloop van die literatuurstudie is 'n empiriese ondersoek rakende skoolangs onderneem. Verskeie hulpverleners, insluitend opvoeders, spelterapeute, opvoedkundige sielkundiges en 'n arbeidsterapeut, het deelgeneem aan die ondersoek deur vraelyste te voltooi.

Die navorser het die ingesamelde inligting verwerk tot 'n aantal Gestaltspeltherapeutiese riglyne wat as hulpmiddel aangewend kan word in die onderrig- en die terapeutiese situasie. Wanneer daar hulp verleen word aan die Graad R kind wat skoolangs ervaar, kan hy vir skooltoetrede voorberei word.

GESTALT PLAYTHERAPEUTIC GUIDELINES TO PREPARE THE ANXIOUS CHILD FOR SCHOOL ENTRY

By: Marita Louw
Degree: Magister Diaconologiae (Playtherapy)
University: University of South Africa
Study leader: Mrs. C. van Wyk

In this study the researcher studied the Grade R child's experience of school anxiety. Attention was paid to the possible impact of the child's anxiety on his school readiness and development.

A literature study was undertaken to examine the Grade R child's development during early childhood. The nature of school readiness and the phenomenon of school anxiety was also examined. Lastly the literature study was extended to a description of Gestalt play therapy.

After the completion of the literature study, an empirical study on school anxiety was conducted. Teachers, playtherapists, educational psychologists and an occupational therapist participated in the study by completing questionnaires.

The researcher processed the collected data and from that a series of Gestalt play therapy guidelines were set that can be used as an aid in teaching as well as therapeutic situations. By helping a Grade R child who experiences school anxiety, he can be prepared for school entry.

SLEUTELTERME

Graad R kind
Resepsiejaar
Vroeë kinderjare
Ontwikkeling
Skoolgereedheid
Angs
Skoolangs
Skoolfobie
Gestaltspel terapie
Vorme van spel

KEY TERMS

Grade R child
Reception year
Early childhood
Development
School readiness
Anxiety
School anxiety
School phobia
Gestalt play therapy
Types of play

Hoofstuk 1

INLEIDENDE ORIËNTERING

1.1	INLEIDING	1
1.2	MOTIVERING VIR KEUSE VAN DIE ONDERWERP	2
1.3	PROBLEEMFORMULERING	3
1.4	NAVORSINGSVRAAG	3
1.5	NAVORSINGSBENADERING	3
1.6	SOORT NAVORSING	5
1.7	NAVORSINGSTRATEGIE	6
1.8	NAVORSINGSPROSEDURE EN WERKSWYSE	7
1.8.1	Probleëmanalise en projekbeplanning	7
1.8.1.1	Identifiseer en betrek respondente	7
1.8.1.2	Verkry toegang tot en samewerking met instellings	9
1.8.1.3	Identifiseer bekommernisse van die populasie	10
1.8.1.4	Analiseer geïdentifiseerde probleme	10
1.8.1.5	Stel doelstellings en doelwitte	10
1.8.2	Inligting insameling en sintese	11
1.8.2.1	Gebruik bestaande inligtingsbronne	12
1.8.2.2	Bestudeer natuurlike voorbeelde	12
1.8.3	Ontwerp	13
1.8.3.1	Ontwerp 'n observasiestelsel	13
1.8.3.2	Spesifiseer prosedure elemente van die intervensie	13
1.8.4	Vroeë ontwikkeling	14
1.8.4.1	Ontwerp 'n prototipe (model) of voorlopige intervensie	14

1.9	ETIESE ASPEKTE	14
1.9.1	Leed aan respondente	15
1.9.2	Ingeligte toestemming	15
1.9.3	Misleiding van respondente	15
1.9.4	Skending van privaatheid / anonimiteit / vertroulikheid	16
1.9.5	Optrede en bevoegdheid van navorser	16
1.9.6	Vrystelling of publikasie van die bevindinge	16
1.9.7	Terugvoer aan respondente	16
1.10	DEFINISIES VAN HOOFKONSEPTE	17
1.10.1	Skoolangs	17
1.10.2	Die Graad R kind	18
1.10.3	Emosionele skoolgereedheid	18
1.10.4	Gestaltspelterapie	19
1.11	INDELING VAN NAVORSINGSVERSLAG	20
1.12	SAMEVATTING	21

Hoofstuk 2

DIE GRAAD R KIND

2.1	INLEIDING	22
2.2	DIE VROEë KINDERJARE	24
2.2.1	Liggaamlike ontwikkeling	24
2.2.1.1	Fisieke groei	24
2.2.1.2	Fisiek-motoriese ontwikkeling	25
2.2.1.3	Perseptuele ontwikkeling	26
2.2.2	Kognitiewe ontwikkeling	26
2.2.2.1	Piaget se teorie	27
2.2.2.2	Inligtingverwerking	28
2.2.2.3	Kindertekeninge	29
2.2.2.4	Taalontwikkeling	29

2.2.3	Sedelik-normatiewe ontwikkeling	30
2.2.3.1	Fases in sedelik-normatiewe ontwikkeling	31
2.2.4	Sosiale ontwikkeling	31
2.2.4.1	Pro-sosiale gedrag	32
2.2.4.2	Antisosiale gedrag	32
2.2.4.3	Kinderspel	32
2.2.5	Emosionele ontwikkeling	34
2.2.5.1	Vrees	36
2.2.5.2	Skeidingsangs	37
2.2.6	Persoonlikheidsontwikkeling	38
2.2.6.1	Selfkonsep	39
2.3	SAMEVATTING	39

Hoofstuk 3

SKOOLGEREEDHEID EN SKOOLANGS

3.1	INLEIDING	41
3.2	SKOOLGEREEDHEID	42
3.2.1	Voorwaardes vir skoolgereedheid	44
3.2.2	Faktore wat skoolgereedheid beïnvloed	44
3.2.2.1	Die gesin	45
3.2.2.2	Die preprimêre skool	46
3.2.2.3	Die Resepsiejaar	46
3.2.3	Kriteria vir skoolgereedheid	46
3.2.3.1	Ouderdomskriteria	48
3.2.3.2	Fisieke kriteria	49
3.2.3.3	Perseptuele kriteria	49
3.2.3.4	Kognitiewe kriteria	49
3.2.3.5	Emosionele kriteria	50
3.2.3.6	Taalkriteria	50
3.2.3.7	Sosiale kriteria	50
3.2.3.8	Morele kriteria	51

3.2.4	Bepaling van die kind se skoolgereedheid	51
3.3	SKOOLANGS	52
3.3.1	Voorkoms en gevolge van skoolangs	55
3.3.2	Eienskappe van skoolangs	55
3.3.3	Tipes skoolangs	56
3.3.4	Oorsake van skoolangs	57
3.3.4.1	Psigo-analitiese teorieë	57
3.3.4.2	Psigodinamiese teorieë	57
3.3.4.3	Die gesin	58
3.3.4.4	Die skool	59
3.3.4.5	Biologiese faktore	60
3.3.5	Intervensie	60
3.3.5.1	Waarskuwingstekens	61
3.3.5.2	Riglyne vir intervensie	61
3.4	SAMEVATTING	62

Hoofstuk 4

GESTALTSPELTERAPIE

4.1	INLEIDING	63
4.2	KONSEPTE IN GESTALTSPELTERAPIE	64
4.2.1	Bewustheid	64
4.2.2	Verantwoordelikheid	64
4.2.3	Hier-en-nou	65
4.2.4	Sluiting	65
4.2.5	Organismiese selfregulering	65
4.2.6	Samevloeiing	65
4.2.7	Dialog	66
4.2.8	Die kind se proses	66
4.2.9	Herformulering	66
4.2.10	Grense	66

4.2.11	Bemagtiging	67
4.2.12	Terapeutiese verhouding	67
4.3	VORME VAN SPEL	67
4.3.1	Ontspannende spel	68
4.3.1.1	Musiek	68
4.3.1.2	Spierontspanning	68
4.3.1.3	Sistematiese gevoeligmaking	69
4.3.1.4	Legkaarte	69
4.3.1.5	Speletjies	69
4.3.1.6	Uitstappies	70
4.3.1.7	Diere	70
4.3.2	Assesseringspel	70
4.3.2.1	Bordspeletjies	71
4.3.2.2	Sakspeletjies	71
4.3.2.3	Dambord	71
4.3.2.4	Lyntekeninge en prentvoltooing	71
4.3.2.5	Ekokaarte	72
4.3.3	Bibliospel	72
4.3.3.1	Kinderverhale	72
4.3.3.2	Gemeenskaplike storievertelling	73
4.3.3.3	Dagboeke	73
4.3.3.4	Tydskrifte en prente	73
4.3.3.5	Strokiesprente en tekenprentkarakters	73
4.3.3.6	Onvoltooide sinne	74
4.3.3.7	Briewe	74
4.3.3.8	Emosionele barometer	74
4.3.4	Gedramatiseerde spel	74
4.3.4.1	Rollespel	75
4.3.4.2	Die praat, voel en doen speletjie	75
4.3.4.3	Poppe, handpoppe en papierpoppe	75
4.3.4.4	Telefoon	76
4.3.4.5	Maskers	76
4.3.5	Skeppende spel	76
4.3.5.1	Kindertekeninge	77
4.3.5.2	Klei	78

4.3.5.3	Sandspel	78
4.3.5.4	Interpretasie van skeppende spel	79
4.4	GESTALTSPELTERAPEUTIESE TEGNIEKE	79
4.4.1	Leë-stoel tegniek	80
4.4.2	Droomtegniek	81
4.4.3	Roosboomtegniek	81
4.4.4	Monstertegniek	82
4.5	SAMEVATTING	82

Hoofstuk 5

ONTLEDING EN INTERPRETERING VAN RESULTATE

5.1	INLEIDING	84
5.2	RESULTATE VAN DIE EMPIRIESE ONDERSOEK	85
5.3	AFDELING A	86
5.4	AFDELING B	88
5.4.1	Die Graad R kind	88
5.4.1.1	Ervaring ten opsigte van skoolangs	88
5.4.1.2	Simptome van skoolangs	89
5.4.1.3	Aspekte van ontwikkeling wat geraak word deur skoolangs	90
5.4.1.4	Inskakeling by die dagprogram	93
5.4.1.5	Skolastiese vordering	93
5.4.2	Skoolgereedheid	94
5.4.2.1	Emosionele gereedheid vir Graad 1	94
5.4.2.2	Ander aspekte van skoolgereedheid	95
5.4.2.3	Skoolangs in Graad 1	96
5.4.2.4	Verbetering van skoolgereedheid	97
5.4.3	Skoolangs	98
5.4.3.1	Definiëring van skoolangs	99
5.4.3.2	Tipes skoolangs	99

5.4.3.3	Tyd van die jaar	100
5.4.3.4	Dag van die week	100
5.4.3.5	Tyd van die dag	101
5.4.3.6	Oorsake van skoolangs	101
5.4.3.7	Biologiese simptome	102
5.4.3.8	Emosionele simptome	103
5.4.4	Die hantering van die kind met skoolangs	103
5.4.4.1	Die hantering van die kind wat skoolangs ervaar	104
5.4.4.2	Die hantering van die ouer van die kind wat skoolangs ervaar	105
5.4.4.3	Die rol van verpligte skoolbywoning	107
5.4.4.4	Voldoende opleiding of vaardighede ten opsigte van skoolangs	107
5.4.4.5	Angstigheid en die hantering van die kind	108
5.4.4.6	Hanteringsmeganismes	109
5.4.4.7	Die waarde van spel terapie	109
5.5	GESTALTSPELTERAPEUTIESE RIGLYNE	110
5.5.1	Bewustheid	111
5.5.2	Verantwoordelikheid	112
5.5.3	Hier-en-nou	112
5.5.4	Sluiting	113
5.5.5	Organismiese selfregulering	113
5.5.6	Samevloeiing	113
5.5.7	Dialog	114
5.5.8	Die kind se proses	114
5.5.9	Herformulering	115
5.5.10	Grense	116
5.5.11	Bemagtiging	116
5.5.12	Verhouding	117
5.5.13	Spel	117
5.6	SAMEVATTING	118

Hoofstuk 6

SAMEVATTING, GEVOLGTREKKINGS EN AANBEVELINGS

6.1	INLEIDING	120
6.2	SAMEVATTING VAN DIE LITERATUURSTUDIE	121
6.2.1	Aanbevelings wat uit die literatuurstudie voortspruit	121
6.3	SAMEVATTING VAN DIE EMPIRIESE ONDERSOEK	122
6.3.1	Aanbevelings wat uit die empiriese ondersoek voortspruit	123
6.4	SAMEVATTING VAN DIE RIGLYNE	124
6.4.1	Aanbevelings wat uit die riglyne voortspruit	124
6.5	LEEMTES WAT TYDENS DIE NAVORSING ONDERVIND IS	124
6.6	ASPEKTE WAT VERDERE NAVORSING REGVERDIG	125
6.7	GEVOLGTREKKINGS	126
6.8	SAMEVATTING	127

BRONNELYS

BYLAE A: DEKBRIEF EN VRAELYS

Lys van Tabelle

		BLADSY
Tabel 3.1	Kriteria vir skoolgereedheid	47
Tabel 5.1	'n Opsomming van Afdeling A se resultate	87

Lys van Figure

		BLADSY
Figuur 2.1	Die verweefdheid van die ontwikkelingsaspekte van die kind	23